

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 424/16, 120 00 Praha 2, o žalobě na ochranu proti nečinnosti žalovaného, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. 9. 2013, č. j. 8 Ca 349/2009 – 77,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á.**
- II.** Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobou podanou k Městskému soudu v Praze se žalobce domáhal ochrany před nečinností žalovaného ve věci žádosti žalobce ze dne 22. 12. 2009 o poskytnutí informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Usnesením městského soudu ze dne 12. 3. 2010 č. j. 8 Ca 349/2009 – 8, byl žalobce osvobozen od soudních poplatků. Následně městský soud nařídil ústní jednání ve věci na den 26. 9. 2013. Dne 3. 9. 2013 požádal žalobce o ustanovení zástupce „pro nařízené jednání“, přičemž „naprostý nedostatek prostředků na cestu do Prahy“ a své sociální poměry doložil čestným prohlášením, jehož obsahem jsou, kromě základních osobních údajů, též skutečnosti o nájemním bydlení, o nulové výši zdanitelných příjmů, o výši nezdanitelných příjmů, které činí přes tři tisíce korun měsíčně, dále údaj o plné invaliditě, výši peněžních závazků, které činí dle žalobce desetitisíce, o nenarušené způsobilosti zcizovat, dále o skutečnosti, že je příjemcem příspěvku na živobytí, jeho majetkem je elektronický psací stroj digitální televizor a jízdní kolo, ke svým výdajům uvedl stravu, tisk, jízdné, papír, poštovné a DPH.

[2] Městský soud usnesením ze dne 23. 9. 2013, č. j. 8 Ca 349/2009 – 77, žádost žalobce zamítl. S odkazem na § 35 odst. 8 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) konstatoval, že pro ustanovení zástupce musí být splněny dvě podmínky: 1) existence předpokladů pro osvobození žalobce od soudních poplatků, 2) ustanovení zástupce je třeba k ochraně práv žalobce. Zatímco první podmínku považoval soud s ohledem na přiznané osvobození za splněnou, naplnění druhé podmínky neshledal. Poukázal přitom na judikaturu Nejvyššího správního soudu, podle níž se u této podmínky posuzuje, nakolik je žalobce sám způsobilý se před soudem hájit. Žalobce za posledních pět let podal u městského soudu více než 300 žalob, očividně se orientuje v právních předpisech a důsledně využívá veškerých procesních možností, které mu procesní řády nabízejí. I v projednávaném případě podaná žaloba obsahuje veškeré náležitosti a je z ní patrná orientace žalobce v souzené problematice. Současně se jedná o právně jednoduchou věc, pročež městský soud dospěl k závěru, že ustanovení zástupce není k ochraně žalobcových práv třeba. K tvrzenému nedostatku prostředků na cestu k ústnímu jednání soud uvedl, že účelem ustanovení zástupce není ušetřit žalobce veškerých možných nákladů souvisejících se soudním řízením, nýbrž jen nákladů na poskytnutí kvalifikovaných právních služeb. V případě úspěchu v řízení před soudem je nadto účastníku zpravidla přiznána náhrada nákladů řízení. Zastoupení advokátem v řízení před městským soudem není povinné; nemajetnost a absence právního vzdělání na straně žalobce samy o sobě nezakládají důvod pro ustanovení zástupce z řad advokátů.

II. Kasační stížnost a vyjádření k ní

[3] Žalobce napadl v záhlaví označené usnesení městského soudu včasnou kasační stížností. Namítal, že předvolání na jednání dne 27. 6. 2013 mu bylo doručeno jen šest dní před jednáním a soud nařídil nové jednání na den 26. 9. 2013, přestože není dle žalobce připraveno. Nadto jednací síň 256 není opatřena zařízením pro záznam zvuku i obrazu, a proto v ní nemůže být nařízeno soudní jednání. Názor městského soudu, že se ustanovením zástupce odborně chrání práva toliko osob nezpůsobilých vystupovat před soudem, považuje za nesprávný, neboť takovým osobám se ustanovuje opatrovník. Žalobce je osobou v hmotné nouzi a plně invalidní, pro kterou není snadné zajistit si půjčku na cestu do Prahy. Jestliže se žalobce nemůže účastnit jednání před soudem, protože nemá prostředky na cestu, nemůže vlastními úkony hájit svá práva. Žalobce navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení městského soudu zrušil.

[4] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že dle jeho názoru je kasační stížnost žalobce zmatená a nesrozumitelná. Dále upozornil kasační soud na to, že podobnou nesrozumitelností a nepřehledností trpí většina podání, která žalobce dosud adresoval žalovanému.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[5] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou, a není důvodné kasační stížnost odmítnout pro nepřipustnost. Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[6] Kasační stížnost není důvodná.

pokračování

[7] Podle § 35 odst. 8 s. ř. s. navrhovatel, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát. Městský soud správně poukázal na skutečnost, že pro ustanovení advokáta je třeba splnit dvě podmínky. Zatímco první podmínku (předpoklady pro osvobození od soudních poplatků) shledal u navrhovatele za splněnou, u druhé podmínky spočívající v nezbytné potřebě ochrany práv žalobce dospěl k závěru opačnému: správnost tohoto závěru je pak primárním předmětem kasační stížnosti.

[8] Judikatura Nejvyššího správního soudu týkající se naplnění druhé zákonné podmínky pro ustanovení zástupce soudem je dlouhodobě stabilní a jasná. „*Advokát bude ustanoven zástupcem účastníka k ochraně jeho zájmů tehdy, jde-li o věc po stránce skutkové nebo právní složitou a jestliže potřeba ochrany práv účastníka v soudním řízení vyjde najevo, např. z nekvalifikovaných podání účastníka, jímž se na soud obrací apod. Vzhledem k tomu, že největší nároky po odborné stránce klade na účastníka řízení formulování samotného návrhu (žaloby), navíc v poměrně krátkém časovém úseku, je právě obsahová a formální úroveň sepsané žaloby kritériem pro závěr soudu o potřebě ochrany práv účastníka*“ (tak již rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2004, č. j. 4 As 21/2004 - 64, z poslední doby např. rozsudek citovaný městským soudem ze dne 31. 5. 2011, č. j. 5 Afs 20/2011 - 62). Nutno poznamenat, že novela provedená zákonem č. 303/2011 Sb. vložila do citovaného ustanovení příslovce „nezbytně“, což mělo podle důvodové zprávy zdůraznit mimořádnost tohoto institutu (srov. tisk č. 319/0, Poslanecká sněmovna, VI. volební období, digitální repozitář, www.psp.cz).

[9] V hodnocení této podmínky v konkrétním žalobcově případě se pak Nejvyšší správní soud zcela ztotožňuje s městským soudem. Podle obsahu žaloby i jiných podání žalobce je zjevné, že tento se bez problémů orientuje v hmotněprávních a procesních předpisech, zná svá práva a také je uplatňuje. V projednávaném případě nadto nejde o věc mimořádně složitou, jež by vyžadovala odbornou právní pomoc, nýbrž pouze o posouzení skutečnosti, zda žalovaný poskytl žalobci požadovanou informaci nebo nikoliv. V takové situaci podmínky pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s. naplněny nejsou.

[10] Tento závěr nemůže zvrátit poukaz žalobce na skutečnost, že se v důsledku své nemajetnosti nebude moci zúčastnit ústního jednání před soudem. Nelze jistě vyloučit, že ve výjimečných (a ve správním soudnictví vskutku mimořádných) případech, v nichž bude nutno provádět před soudem rozsáhlé dokazování, bude nezbytné zajistit nemajetnému účastníkovi účast při jednání ustanovením zástupce nebo jiným procesním instrumentem (např. delegací vhodnou), aby mohl při provádění důkazů hájit svá práva. Zpravidla však nedostatek prostředků účastníka řízení na cestu k soudnímu jednání nezakládá nezbytnou potřebu ochrany jeho práv ustanovením zástupce soudem. Tak je tomu i v případě žalobce, kde se jedná – jak již bylo řečeno – o právně jednoduchý problém nečinnosti žalovaného a kde jakákoliv potřeba dokazování s nejvyšší pravděpodobností nevyvstane. Ostatně žalobce i žalovaný provedení žádných důkazních prostředků soudu ani nenavrhli.

[11] Ustanovení zástupce soudem navíc není jedinou existující možností, jak se může žalobce ústního jednání přímo nebo nepřímo zúčastnit. Není jistě úkolem soudu žalobci v tomto ohledu radit, nicméně kromě možnosti oslovit své přátele a známé k odvozu na místo jednání, využití autostopu či jízdního kola (k jehož vlastnictví se žalobce hlásí) nebo půjčení si příslušného peněžního obnosu, připadá v úvahu též zmocnění udělené žalobcem jiné osobě, které důvěřuje, coby obecnému zmocněnci, aby se za něj jednání zúčastnila. Nejvyšší správní soud též shodně

jako městský soud připomíná, že v případě úspěchu žalobce ve sporu mu soud zpravidla přizná náhradu nákladů řízení (včetně případného cestovného).

[12] Žalobcem zmiňované ustanovení opatrovníka je pak na místě ve zcela jiných případech, než je nedostatečná znalost a orientace v právních předpisech a skutkových okolnostech případu a neschopnost hájit v tomto smyslu svá práva před soudem (viz § 29 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád). Zbývající kasační námitky pak nejsou vůbec s to závěr městského soudu zpochybnit, neboť se týkají věcí s ustanovením zástupce nesouvisejících. Pro zákonnost napadeného usnesení je zcela nerozhodné vybavení jednacích síní městského soudu nebo jeho postup při nařizování ústního jednání ve věci samé.

IV. Závěr a náklady řízení

[13] Žalobce tedy se svými námitkami neuspěl; jelikož Nejvyšší správní soud neshledal důvod pro zrušení napadeného usnesení z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[14] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce neměl ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalovanému pak v řízení o kasační stížnosti žádné účelně vynaložené náklady nad rámec běžné činnosti nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. prosince 2013

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu